

15 atvejis

Lengvai išsiblaškusio, chaotiško, nerimastingo ir demotyvuoto vaiko elgesį gali lemti įvairūs veiksniai. Būtina atsiminti, kad nėra dviejų vienodų vaikų ir jų elgesiui įtakos gali turėti biologinių, psichologinių ir aplinkos veiksnių derinys. Štai keletas galimų tokio elgesio paaiškinimų:

Dėmesio trūkumo ir hiperaktyvumo sutrikimas (ADHD): ADHD yra neurologinis raidos sutrikimas, kuris pasireiškia vaikams ir gali tęstis ir suaugus. Pagrindiniai ADHD simptomai yra neatidumas, hiperaktyvumas ir impulsyvumas. Vaikams, sergantiems ADHD, gali būti sunku sutelkti dėmesį, organizuoti užduotis ir kontroliuoti savo impulsus. Dėl šių simptomų jie gali būti lengvai išsiblaškę, chaotiški ir neramūs.

Nerimo sutrikimai: vaikai, kaip ir suaugusieji, gali patirti nerimo sutrikimų. Dėl generalizuoto nerimo sutrikimo, socialinio nerimo sutrikimo ar atsiskyrimo nerimo sutrikimo vaikai gali būti neramūs, susirūpinę ar nervingi. Šis nerimas gali pasireikšti nerimastingumu, sunkumais susikaupti arba lengvu išsiblaškimu.

Aplinkos veiksniai: vaiko aplinka, įskaitant namus ir mokyklą, gali daryti didelę įtaką jo elgesiui. Didelį stresą kelianti aplinka, konfliktai šeimoje ar patyčios gali prisidėti prie vaiko nerimo ir demotivacijos. Struktūros trūkumas arba nenuosekli rutina taip pat gali lemti chaotišką ir lengvai išsiblaškusį elgesį.

Mokymosi sutrikimai: vaikams, turintiems mokymosi sutrikimų, gali būti sunku įgyti tam tikrų akademinių įgūdžių, pavyzdžiui, skaityti, rašyti ar skaičiuoti. Dėl šių sunkumų jie gali būti lengvai išsiblaškę arba demotyvuoti. Tai gali sukelti nusivylimą, nerimą ir žemą savivertę.

Miego problemos: nepakankamas arba nekokybiškas miegas gali turėti įtakos vaiko gebėjimui susikaupti, reguliuoti emocijas ir išlaikyti motyvaciją. Miego problemos gali kilti dėl įvairių priežasčių, įskaitant miego apnėją, nemigą arba nereguliarų miego grafiką.

- **Atvejo aprašymas:** 10 metų mergaitė yra komunikabili, laisvai kalba, aiškiai reiškia mintis, atsako į klausimus, klausosi, aiškinasi, gerai suvokia erdvę, susikaupusi ir nesijaudindama gali atlikti net sudėtingas užduotis. Ji populiari tarp draugų, aktyvi. Jos dėmesys trumpalaikis, ji linkusi užsisklęsti, lengvai išsiblaško. Iš pradžių mergaitė užduotis atlieka palyginti ir greitai, bet kai pavargsta, tampa chaotiška, nerami, daug trina, bet nepasiduoda ir stengiasi. Mokinė sunkiai atlieka užduotis, reikalaujančias kelių veiksmų, sunkiai skaito, tačiau gerai supranta tekstą, kai jį skaito kiti. Ji linkusi manipuliuoti, turi daug mokymosi spragų dėl emocinių problemų, stokoja mokymosi motyvacijos. Atrodo, kad problemos yra daugiau emocinės nei intelektinės. Mergaitei trūksta ribų, įsipareigojimų ir atsakomybės, todėl ji jaučia apatiją ir visišką demotyvaciją.
- **Raktiniai žodžiai:** lengvai išsiblaškęs, chaotiškas, nerimas, manipuliacija, demotyvacija.

1 priemonė

1. **Pavadinimas:** testas „Namas-medis-žmogus“ („House-tree-person“ test)
2. **Priemonės aprašymas:** „Namas-medis-žmogus“ testas (HTP) yra projekcinis testas, skirtas įvairiems asmenybės aspektams matuoti. Testo dalyvių prašoma nupiešti namą, medį ir žmogų. Interpretuojant šiuos piešinius sudaromas asmens kognityvinio, emocinio ir socialinio funkcionavimo vaizdas. Testą naudoja klinikiniai psichologai, ergoterapeutai ir pedagogai. Jis taip pat naudojamas kaip asmenybės ir intelekto testų, įskaitant Rorschach, TAT ir WAIS, serijos dalis. Be to, HTP testas yra veiksminga priemonė vertinant šizofrenija sergančių pacientų smegenų pažeidimus.
3. **Metodika:** namo ir medžio žmogaus testas vidutiniškai trunka 150 minučių. Terapeutai (mokytojas) gali rinktis vieno etapo testą, kai piešiama pieštuku arba kreidelėmis, ir dviejų etapų testą, kai pirmajame etape naudojamos kreidelės, o antrajame – pieštukas. Kiekvieną etapą sudaro dvi dalys, kai po pirmojo neverbalinio ir kūrybinio etapo seka struktūrinis, žodinis etapas. Testo dalyviams nurodoma ant atskirų popieriaus lapų kuo tiksliau nupiešti namą, medį ir žmogų. Tada jiems užduodami keli klausimai apie jų piešinius. Buck pasiūlė 60 klausimų sąrašą, tačiau apmokyti testų rengėjai gali kurti savo variantus ir užduoti papildomus klausimus.

Pateikiame keletą galimų klausimų pavyzdžių:

Namas:

- Kas gyvena name?
- Ar žmonės lankosi namuose?
- Ar tai laimingi namai?
- Iš ko pastatytas namas?
- Kas vyksta namo viduje?

Medis:

- Koks tai medis?
- Kiek metų medžiui?
- Koks metų laikas?
- Ar medis gyvas?
- Kas laisto medį?

Asmuo:

- Kas yra tas asmuo?
- Kiek žmogui metų?
- Kaip tas žmogus jaučiasi?
- Ar žmogus yra laimingas?
- Ką žmogus mėgsta daryti?

Respondentams atsakius į klausimus, jų piešiniai analizuojami ir interpretuojami.

4. **Rezultatų aiškinimas:** „Namas-medis-žmogus“ testas pagrįstas idėja, kad piešiniai atspindi jausmus. Piešinio detalės laikomos įvairių asmenybės bruožų atspindžiais.

Namo piešimas

- Namas laikomas respondento šeimos santykių ir šeimos vertybių išraiška.
- Stogas simbolizuoja intelektualinę žmogaus pusę ir dvasinį gyvenimą.
- Sienos gali būti susijusios su testą atliekančio asmens charakterio stiprybe.
- Durys ir langai atspindi individo santykį su išoriniu pasauliu ir socialinės integracijos lygį.

Medžio piešimas

- Manoma, kad medis rodo giliausius, nesąmoningus asmenybės aspektus.
- Šakos gali rodyti socialinio ryšio laipsnį. Pavyzdžiui, medis be šakų rodo, kad asmuo mažai bendrauja su kitais žmonėmis.
- Liemuo dažnai laikomas vidinės stiprybės simboliu.
- Medžio vainikas simbolizuoja idėjas, mintis ir savęs suvokimą.

Asmens piešimas

- Asmuo simboliškai atspindi idealų „aš“ ir socialinę sąveiką.
- Galva simbolizuoja intelektą, bendravimą ir vaizduotę.
- Akys rodo pasaulio suvokimą.
- Rankos suteikia informacijos apie afektyvumą ir agresyvumą.

Yra keletas kitų piešinių aspektų, į kuriuos terapeutai atsižvelgia analizuodami HTP tyrimus:

Objektų matmenys

Manoma, kad piešinyje esančių objektų matmenys rodo savigarbos ir pasitikėjimo savimi lygį. Pavyzdžiui, labai mažas namas gali rodyti asmens nepasitenkinimą gyvenimu namuose.

Detalumo lygis

Detalumo lygis yra dar vienas veiksnys, atskleidžiantis respondento asmenybę per piešinį. Labai detalus veidas gali rodyti poreikį save pateikti palankioje socialinėje šviesoje. Priešingai, piešiniai, kuriuose trūksta detalių, dažnai rodo depresiją.

Objektų vieta

Objektų vieta puslapyje taip pat yra svarbi. Manoma, kad piešiniai, esantys puslapio viršuje, yra susiję su sapnais ir vaizduote, o esantys apačioje – su fiziniu pasauliu. Dešinėje puslapio pusėje esantys piešiniai siejami su ateitimi, centre esantys – su dabartimi, o kairėje – su praeitimi.

Brūkšniai ir linijos

Brūkšnių ir linijų spaudimas, tvirtumas rodo ryžtą ir gebėjimą priimti sprendimus. Du kartus nubrėžta ta pati linija rodo nesaugumą, nepasitenkinimą arba perfekcionizmą. Emocinę stiprybę, aukštą savivertę ir pasitikėjimą savimi, priešingai, atspindi linijų tvirtumas.

Testą atliekančio asmens požiūris

Be visų minėtų elementų, terapeutai taip pat atsižvelgia į testą atliekančio asmens požiūrį, žodžius ir gestus piešimo metu. Analizuojant testą atsižvelgiama į bet kokius nusivylimo, pykčio ar pasitenkinimo apraiškas.

5. **Raktiniai žodžiai:** kognityvinis, emocinis, socialinis.

6. **Nuorodos, kuriose pateikiama daugiau informacijos**

Vaizdo įrašas YouTube: <https://practicalpie.com/house-person-tree-test/>

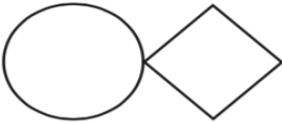

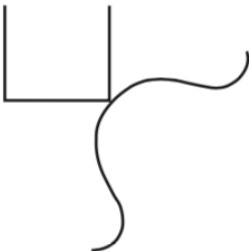
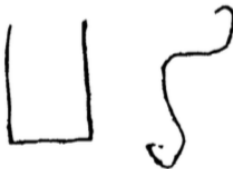

2 priemonė

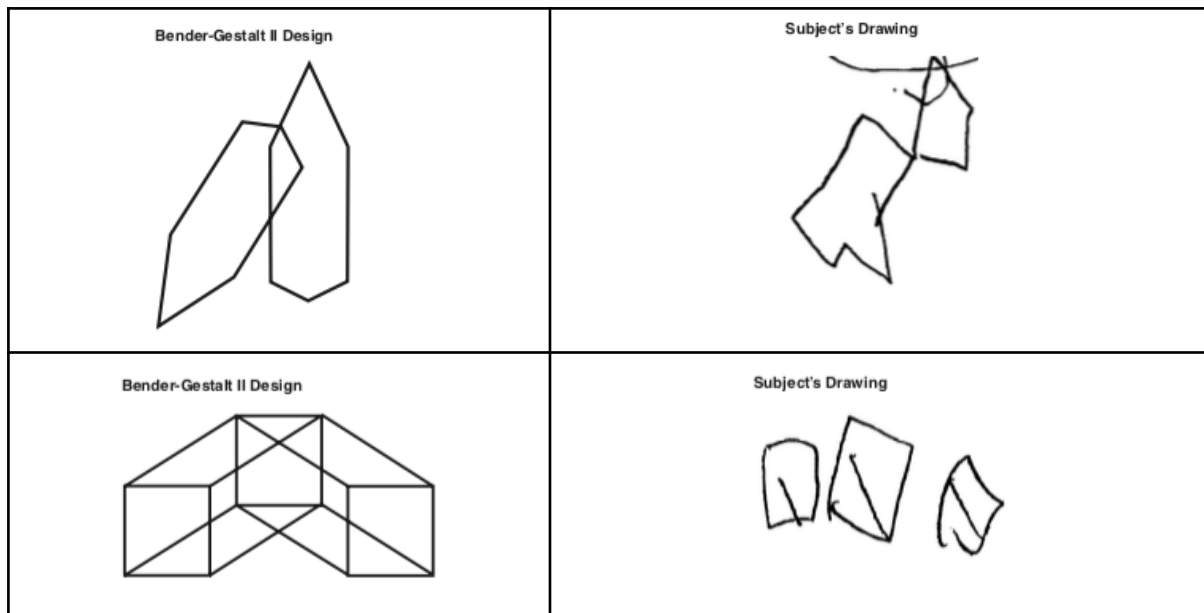
1. Pavadinimas: Bender-Gestalt fragmentai

2. **Priemonės aprašymas:** Benderio ir Geštalto testas dažnai naudojamas kartu su kitais psichologiniais testais ir vertinimais, jis gali būti naudingas diagnozuojant įvairias būkles, pavyzdžiui, mokymosi sutrikimus, neurologinius sutrikimus ir psichikos sveikatos problemas. Tačiau reikėtų pažymėti, kad Benderio-Geštalto testas nelaikomas savarankiška diagnostine priemone, o rezultatai turėtų būti interpretuojami atsižvelgiant į išsamų vertinimą, apimančią kitą informaciją ir vertinimus.

3. Metodika:

Vaikui pateikiama kortelė, ant kurios nupiešiamos figūros. Vaikas turi kuo tiksliau nupiešti duotą figūrą ant balto popieriaus lapo naudodamas paprastą pieštuką (vaikas neskuba, gali naudoti trintuką). Kol vaikas piešia figūras, mokytojas atidžiai stebi vaiką, pavyzdžiui, kaip jis laiko pieštuką, kaip greitai perpiešia, ar užduoda klausimus, ar daug trina ar sukioja popierių, ar piešia ramiai, ar emociškai ir pan. Viskas, kas vyksta piešimo proceso metu, yra labai svarbi informacija apie vaiko būseną.

Geštalto figūros (pateikiamos vaikui)	Pavyzdys (nupiešė sutrikimų turintis vaikas)
<p>Item 5 Bender-Gestalt II Design</p> 	<p>Subject's Drawing</p>
<p>Bender-Gestalt II Design</p> 	<p>Subject's Drawing</p>
<p>Bender-Gestalt II Design</p> 	<p>Subject's Drawing</p>
<p>Bender-Gestalt II Design</p> 	<p>Subject's Drawing</p>

4. Rezultatų aiškinimas:

Kuo mažiau piešinys panašus į originalą, tuo labiau mokytojas, sujungęs su kita informacija, gali nustatyti vaiko:

- regėjimo problemas,
- su liga susijusius fiziologinius apribojimus,
- smegenų pažeidimus,
- nuovargį, aplinkos sukeltą stresą, impulsyvumą
- netinkamą motyvaciją,
- emocinius sunkumus,
- intelekto sutrikimus

Jei paveikslėliuose pastebimi dideli neatitikimai, mokytojas turėtų pasikonsultuoti su psichologu.

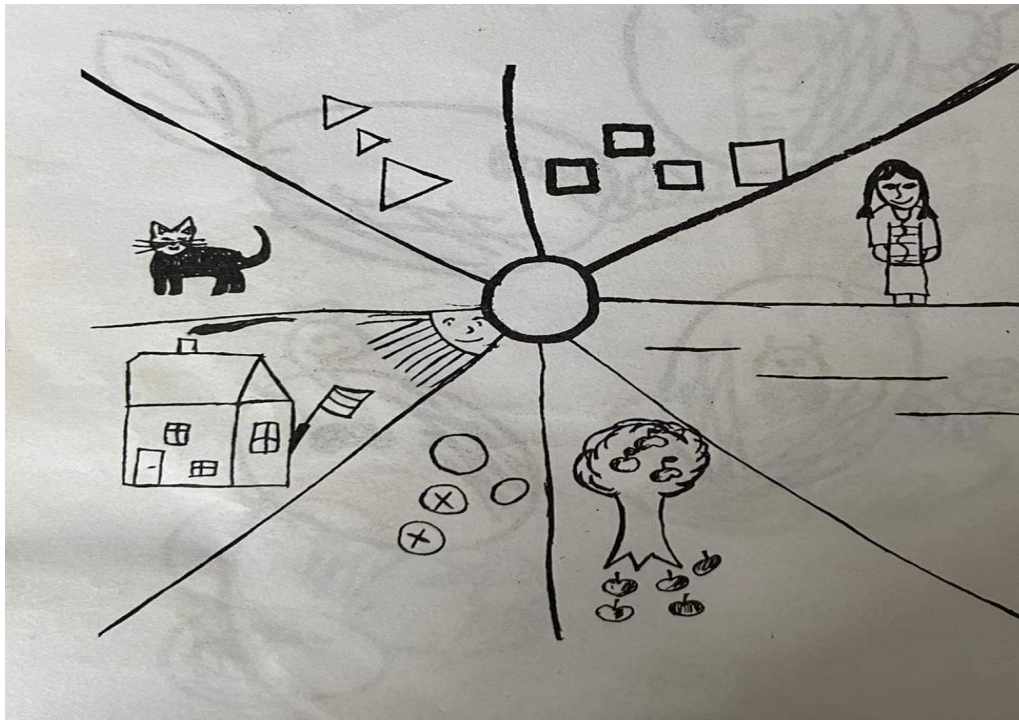
5. **Raktiniai žodžiai:** vizualinis, motorinis, emocinis ir intelektinis.

6. **Nuorodos, kuriose pateikiama daugiau informacijos:**

https://www.hmhco.com/~media/sites/home/hmhassessments/clinical/bender/pdf/benderii_asb1.pdf

3 priemonė

1. **Pavadinimas:** Kontroliuojamo piešinio stebėjimas akademiniam pasiekimams prognozuoti Tove Krogh.

Pavyzdys. Vaiko neturinio psichologinių, emocijų pakitimų ir mokymosi sunkumų piešinys

2. **Priemonės aprašymas:** mokytojui svarbu gerai pasiruošti stebėti vaiko elgesį piešimo proceso metu ir užfiksuoti, kaip vaikas interpretuoja piešinį. Tai gali suteikti vertingų įžvalgų apie vaiko mąstymo procesus ir vaizduotę, taip pat padėti nustatyti sritis, kuriose reikia augti ir tobulėti.
3. **Instrukcijos:** vaikui duodamas popieriaus lapas ir pieštukas ir sakoma „Nupiešk tai, kas tau bus pasakyta, bet tik vieną kartą“, ši užduotis reikalauja, kad asmuo greitai suprastų ir interpretuotų žodinę informaciją ir ją paverstų vaizdiniu.

Sakykite mokiniui:

- Lapo centre nupieškite rutuliuką.
- Nubrėžkite liniją nuo kamuolio iki vieno lapo kampo.
- Nubrėžkite linijas nuo kamuolio iki kitų lapo kampų.
- Nubrėžkite linijas iki kitų lapo kraštų.

Gavome kambarius:

- Pasirinkite vieną iš kambarių. Nubrėžkite tris linijas, jos turi būti skirtingo ilgio.
- Pasirinkite kitą kambarį. Jo viduje nubrėžkite tris trikampius. Vidurinisys turėtų būti mažiausias.
- Nubraižykite keturis kvadratus. Paskutinis turi būti didžiausias.
- Nubrėžkite keturis apskritimus. Du iš jų turi būti vienodo dydžio. Tuos pačius pažymėkite kryželiu.
- Nupieškite obelį. Ant medžio yra trys obuoliai, o ant žemės – penki.

- Nupieškite namą. Namas turi duris, tris langus, kaminą ant stogo, iš kurio rūksta dūmai, vėliavą šalia namo ir šviečiančią saulę.
- Pasirinkite kitą kambarį. Nupieškite jame esantį žmogų.
- Paskutiniame kambaryje nupieškite katę.

4. **Rezultatų aiškinimas:**

Piešinys gali padėti nustatyti:

- Orientaciją erdvėje (lape).
- Centro, kampų ir kraštų suvokimą.
- Gebėjimą atskirti ir atpažinti geometrines figūras bei suprasti jų ryšį.
- Matematinis įgūdžius.
- Smulkiosios motorikos ir gebėjimas laikyti pieštuką
- Paveikslėlyje nupieštas asmuo simbolizuoja vaiko intelektą ir kūrybiškumą.
- Paveikslėlyje nupiešta katė simbolizuoja vaiko pastabumą, dėmesį detalėms ir atmintį.

5. **Raktiniai žodžiai:** sąmoningumas, įgūdžiai, intelektas, kūrybiškumas, dėmesys, atmintis.

6. **Daugiau informacijos:**

Krogh, T. (1977). Kontrolleret tegneiagttagelse et arbeidsredskab i begynderundervisningen (Kontroliuojamo piešimo stebėjimas – pradedančiųjų mokymo priemonė).